

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

УДК 343

doi: <https://doi.org/10.33270/01201152.50>

Бусол О. Ю. – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник відділу з вивчення проблем захисту національних інтересів в економічній сфері та протидії корупції Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4713-4546>;

Гуцалюк М. В. – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент, головний науковий співробітник Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4496-5173>

Феномен «корупція надмірності» й умовно надмірний легальний дохід як чинник посилення корупційних ризиків

Мета статті – формулювання гіпотези про існування феномену «корупція надмірності», який виявляється в разі умовно надмірного легального доходу державних службовців, що є причиною посилення корупційних ризиків. Для реалізації поставленої мети виконано такі завдання: досліджено взаємозв'язок значного розміру заробітної плати державних службовців і рівня корупції як в Україні, так і за кордоном. Спростовано тезу про те, що підвищення заробітної плати державним службовцям призводить до зниження ризику вчинення ними корупційних діянь. Доведено, що контроль за тим, щоб в особи не виникло спокуси, не є заходом стримування від учинення корупційних діянь. У разі значного розміру заробітної плати є широкі можливості щодо збагачення шляхом учинення корупційних правопорушень. Обґрунтовано, що можливість отримувати «умовно надмірний дохід» призводить до посилення корупційних ризиків. Акцентовано на тому, що рівень заробітної плати має бути визначено відповідно до кваліфікації та досягнень посадовця. Проаналізовано урядовий підхід до протидії корупції в Республіці Сінгапур, який полягає в мінімізації та усуненні стимулу до здійснення корумпованих дій. Досвід цієї держави засвідчує, що чиновникам слід призначати розмір заробітної плати, потрібний лише для залучення й утримання в державній системі працівників з необхідними талантами та здібностями. Попри те що в розвинувтих країнах чиновники вищих рангів отримують вищу заробітну плату, ніж українські урядовці, корупційні діяння вчиняють у всіх державах. Розглянуто приклади засудження за корупцію міністрів урядів різних держав. Сформульовано висновок, що феномен корупції надмірності спостерігають у разі умовно надмірного легального доходу чиновників. **Методологічну основу** дослідження становить діалектичний підхід до аналізу системи оплати праці державних службовців в Україні та світі. У роботі застосовано методи формальної логіки (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, абстрагування), а також системно-структурний та прогнозування. **Наукова новизна.** Уперше в Україні обґрунтовано, що надлишкова заробітна плата (умовно надмірний легальний дохід) є причиною посилення корупційних ризиків. Автори вводять у науковий обіг поняття «умовно надмірний легальний дохід», який є одним із чинників посилення корупційних ризиків. Феномен, розглянутий у статті, названо «корупція надмірності», що виникає в разі умовно надмірного легального доходу державних службовців. У **висновках** спростовано тезу про те, що недостатній розмір заробітної плати спричиняє корупційні діяння. Обґрунтовано, що можливість отримати «умовно надмірний дохід» призводить до посилення корупційних ризиків.

Ключові слова: корупція надмірності; дохід; умовно надмірний легальний дохід; заробітна плата; феномен; корупційні ризики; матеріальне забезпечення.

Вступ

Корупція є однією з основних причин сповільненого розвитку економіки нашої держави, браку інвестицій та причиною політичної та соціальної нестабільності, попри те, що на утримання антикорупційних органів витрачають мільярди державних коштів. Одним із механізмів протидії корупції в державних органах деякі вчені досі вважають належне матеріальне забезпечення співробітників. Не є цілком правильною позиція О. Волянської, яка стверджує, що «тільки поєднання підвищення зарплати (або відносного

підвищення) з комплексом інших заходів, як репресії за корупційну активність, зміна поняття справедливої та несправедливої зарплати в очах суспільства, введення систем соціальних гарантій як доповнення до зарплати тощо, можуть зіграти істотну роль у скороченні корупції» (Volianska, 2013).

Неоднозначною видається думка Д. Розумкова, який зазначив, аби людина професійно й ефективно працювала, слід дотримуватися двох аспектів: належно мотивувати (зокрема зарплатнею); контролювати, щоб не виникло спокуси

залізи в бюджет, будь-які корупційні схеми ("40 tysiach", 2019). Така позиція є надто спрощеною. На нашу думку, контроль за тим, щоб у людини не виникало спокуси, є нікчемним заходом стримування. Адже спокуса виникає, коли з'являється можливість отримувати порівняно великий дохід (у кожній верстві населення він різний). Спокуса може виникнути в разі призначення на відповідну посаду.

Проблему матеріального забезпечення держслужбовців як регулятора протидії корупції вивчала значна кількість науковців (Becker, 1968; Akerloff, & Yellen, 1990; Van Rijckeghem, & Weder, 2001; Li Kuan, 2005; Kőszegi, & Rabin, 2006; Foltz, 2015; Ferraz, & Finan, 2009; Armantier, & Boly, 2011; Van Veldhuizen, 2013; Volianska, 2013; Gründler, & Potrafke, 2019). Корупція є нагальною проблемою для всіх транзитивних держав (Shostko, 2018). Безрезультативні заходи з протидії корупції підривають довіру до урядів і державних установ (Lohaus, 2019; Hawthorne, & Magu, 2018). Натомість правова протидія незаконному збагаченню сприяє зниженню рівня корупції в державі (Cherniavskiy, & Vozniuk, 2019).

Вважаємо вже підтвердженим той факт (Becker, 1968; Busol, 2015), що розмір заробітної плати не позначається на утриманні від спокуси брати участь у корупційних схемах. Тому пропонуємо інший підхід до аналізу кореляцій розміру заробітної плати й добросовісності особи. Слід урахувати такий аспект: за високої заробітної плати зазвичай є можливості для збагачення в незаконний спосіб. Деякі особи переходять на вищі керівні посади задля отримання неправомірної вигоди, якщо посада наділяє кандидата дискреційними повноваженнями. Яскравий приклад – лобісти з-поміж депутатів Верховної Ради України, які «протягують» закони на голосування та голосують за ухвалення законодавчих актів.

Мета і завдання дослідження

Мета статті – формулювання гіпотези про існування феномену «корупція надмірності», який виявляється в разі умовно надмірного легального доходу державних службовців, що є причиною посилення корупційних ризиків; уведення в науковий обіг поняття «умовно надмірний легальний дохід», що є одним із чинників посилення корупційних ризиків.

Виклад основного матеріалу

Неправомірну вигоду чиновники та вищі посадові особи, які здійснюють свої повноваження на міжнародному рівні, отримують за вплив на прийняття певних рішень під час укладання контрактів або зняття санкцій з держави, голосування в різних радах, формулювання положень резолюцій або результатів проведення комісій на

кшталт Венеціанської. Тож доречно визначити такий термін, як «захоплення держави» (*state capture*), яким позначають корпоративні й індивідуальні стратегії поведінки бізнесу, спрямовані на встановлення тіньового контролю за прийняттям рішень на вищих рівнях влади, маючи на увазі різні гілки та різні рівні влади. Здійснення сильного впливу на виконавчу та законодавчу владу «призначених олігархів» фактично є захопленням України.

Проте слід зазначити, що на рівні середнього прошарку схема, яку ми розглядаємо, працює до певної межі заробітної плати, що має забезпечувати продуктами харчування, оплатою комунальних платежів, одягу, послуг зв'язку тощо. Припускаємо, що така схема не діє за умов високого доходу громадян.

Дослідник О. В. Волянська аналізує моделі максимізації індивідуальної функції корисності, за якими державні службовці максимізують очікуваний дохід (*self-interested behavior*). В умовах, коли рівень хабарів є високим або ймовірність виявлення та застосування санкцій є незначною, заробітна плата, яка усунула б корупцію, повинна бути достатньо високою. Отже, з позиції витрат для уряду ефективніше виплачувати «капітуляційну заробітну плату», тобто заробітну плату нижчу за резервний рівень, прийнятний тільки для нечесних громадян, ніж підвищувати її до рівня, необхідного для запобігання корупції. Крім того, санкції завжди може бути встановлено на високому рівні, тому немає потреби підвищувати заробітну плату (Volianska, 2013).

Учені висловлюють сумніви стосовно того, що взагалі є певний рівень заробітної плати, необхідний для запобігання корупції. Проте, за нашою гіпотезою, є умовний (для кожного – свій) розмір легального доходу на «вигідній» посаді, який призводить до вчинення корупційних діянь. Згідно з результатами аналізу даних Порогової програми Корпорації «Виклики тисячоліття» (2007–2009 роки), 41 % респондентів зазначили, що саме можливість отримати неофіційні прибутки є для них перевагою певної посади, а 21 % державних службовців зазначили, що посади, які надають можливість отримувати неофіційні доходи чи подарунки, купують (Volianska, 2013).

Республіка Сінгапур, znana у світі за антикорупційні досягнення, продемонструвала, що чесні та здібні люди виявлятимуть бажання боротися на виборах й обіймати офіційні посади за умови виплати їм заробітної плати, що співвідноситься з тією, яку людина, здібна та чесна, могла б заробити, обіймаючи посаду керівника великої корпорації або займаючись приватною юридичною чи іншою професійною практикою. Уряд Республіки Сінгапур довів, що адекватна винагорода є життєво важливою для

підтримання чесності та моралі в політичних лідерів і вищих посадових осіб. Водночас було заморожено заробітні плати міністрів й обмежено їх підвищення для працівників держсектору для успішнішої боротьби з безробіттям й економічним спадом, а також надання прикладу самообмеження. Лише 1970 року після розв'язання проблеми безробіття було підвищено заробітну плату міністрів з 2500 до 4500 сингапурських доларів на місяць. Кожні декілька років підвищували плату міністрів, щоб зменшити різницю в оплаті їхньої праці, що збільшується, порівняно з приватним сектором. Можливо, урядовий підхід до протидії корупції шляхом мінімізації або усунення стимулу до реалізації корумпованих дій був кращим виправданням підвищення зарплат політичним лідерам і головним державним службовцям, здійсненого колишнім прем'єр-міністром Лі Куан Ю в парламенті 22 березня 1985 року, коли він пояснив, чому зарплати в членів Кабінету Міністрів зросли. Він стверджував, що політичним лідерам слід платити найвищі зарплати, адже вони є порядними та чесними. Якщо їм недоплачувати, вони можуть піддатися спокусі й долучитися до корумпованих дій. Лі Куан Ю обстоює думку, що Республіка Сингапур потребує управління, позбавленого корупції, а також чесних політичних лідерів для збереження найцінніших активів держави. Він дійшов висновку, що найкращий спосіб у протидії корупції – це «рух з ринком», який є «чесною, відкритою, вигідною та працездатною системою», замість лицемірства, результатом якого є корупція. Заробітна плата державних службовців Республіки Сингапур зростала 1973-го, 1979-го, 1982-го, 1989-го і 1994 року для зниження рівня «витоку мізків» у приватний сектор і різниці між заробітними платами у двох секторах. Тільки 1989-го і 1994 року зміни розміру зарплат обговорювали як найзначніші; 1989 року міністр торгівлі та промисловості Лі Хсин Лунг рекомендував суттєво підвищити зарплату в SCS, оскільки низька заробітна плата й низький рівень просування у сфері адміністративного обслуговування спричиняють проблеми працевлаштування та часті звільнення. Урядова філософія полягала в тому, щоб «платити державним службовцям відповідно до ринкових цін за їхні здібності й відповідальність», що трактували як «надати в будь-якому разі зарплату, потрібну для залучення й утримання талантів». Унаслідок перегляду 1989-го і 1994 року зарплати вищим державним службовцям Республіки Сингапур зросли до такого рівня, що вони стали найвищими у світі, порівняно з аналогічними посадами в інших державах. Наприклад, середня місячна зарплата службовців п'ятого рівня становить \$25 866, що суттєво відрізняється від найвищої заробітної плати в державній службі США – \$7224 (Li Kuan, 2005).

Науковці В. Ріджкхем і Б. Ведер у своїй роботі здійснили емпіричне оцінювання впливу оплати праці державних службовців на корупцію. Вони дійшли висновку, що теорія є неоднозначною стосовно взаємозв'язку оплати праці державних службовців і корупції (Van Rijckeghem, & Weder, 2001). Для мінімізації корупції необхідним є лише суттєве підвищення заробітної плати, однак ми не поділяємо таку думку, і доведення протилежного є предметом нашого дослідження. Слід розглянути статистичні дані поліції та судів у Фінляндії, де корупції взагалі немає. Заробітна плата фінських службовців не є вищою, ніж у службовців інших держав Європейського Союзу, і вони є нижчими, порівняно з приватним сектором, хоча в таких країнах світу, як Фінляндія (6,3 %), Франція (8,1 %), Австрія (8,7 %), відсоток бідного населення не перевищує 10 %, а в Україні сягає 25 % (Lavruk, Todoruk, & Kyfiak, 2019).

Дослідники Дж. Акерлофф, Ж. Йеллен формулюють гіпотезу справедливих заробітних плат і вивчають її наслідки. Ця гіпотеза ґрунтується на теорії справедливості в соціальній психології та теорії соціального обміну в соціології. Згідно з гіпотезою справедливих заробітних плат, працівники пропорційно докладають зусиль, оскільки їхня фактична заробітна плата не відповідає справедливій. Така поведінка спричиняє безробіття, а також різні рівні заробітної плати й види поширеного безробіття (Akerloff, & Yellen, 1990).

У своїй роботі Ж. Фолтц використав експеримент з реформування політики в Гані, щоб продемонструвати, як підвищення зарплат державних службовців може впливати на отримання хабаря цими посадовими особами. Один з висновків, який ми цілком поділяємо, сформульовано так: щораз вища ціна хабарів відповідає ідеї, що вищі зарплати на державній службі спонукають держслужбовців вимагати вищих хабарів (Foltz, 2015).

Оскільки експеримент із підвищення заробітної плати в Гані відбувся без посилення заходів щодо виконання антикорупційних законів, результати засвідчують, що лише підвищення зарплат без зміни контексту й стимулів, у межах яких працюють державні службовці, може не забезпечити бажаних наслідків для корупції. Результати досліджень також ставлять під сумнів актуальність міждержавних і лабораторних досліджень, згідно з якими вищі зарплати чи виплати знижують рівень корупції. Емпіричні результати, представлені вченими, свідчать про те, що протидію корупції не можна здійснювати лише політикою заробітної плати (Foltz, 2015).

Наукові джерела останніх років засвідчує, що підвищення зарплат урядових чиновників може послабити схильність до вимагання та прийняття неправомірної вигоди (Van Rijckeghem, & Weder, 2001; Ferraz, & Finan, 2009; Armantier, & Boly, 2011; Van Veldhuizen, 2013; Skoryk, 2019).

З одного боку, дрібні наслідки корупції, такі як хабарництво, можуть бути лише виявом низьких доходів, а рівень корупції суттєво знизиться, якщо доходи значно підвищаться. З іншого боку, корупційні дії можуть відбуватися незалежно від рівнів доходу та погіршитися в разі посилення «апетиту», до чого призводять вищі доходи. Класичні економічні моделі демонструють, що люди дбають про свої як абсолютні, так і відносні доходи. Зазначене ускладнене реальністю того, що доходи корумпованих чиновників зберігаються в ширшому середовищі, тож інші агенти (які повинні платити хабарі чиновникам) можуть усвідомлювати, що певні чиновники мають вищі зарплати й потенційно змінюють свої стратегії, щоб відобразити зміни (Foltz, 2015). Учений дійшов висновку, що реформа заробітної плати загалом погіршила ситуацію щодо дрібної корупції, а не знижувала її, емпірично відходячи від притаманних раціональних моделей корупції. Зазначене пояснюють взаємодоповнювальні моделі поведінкової моделі, у яких вибір корумпованих чиновників залежить не тільки від матеріального вибору результатів, а й від орієнтації, з якою можна порівняти такі результати (Kószegi, & Rabin, 2006). Це перше спостереження щодо корупції, що залежить від референції, має значення не лише для дискурсу про економічні витоки дрібної корупції, а й для реформи антикорупційної політики. З огляду на те, як держави, що розвиваються, намагаються отримати інтеграцію у своїх відповідних субрегіонах, політичні бар'єри в торгівлі, як дрібна корупція, можуть отримати користь від такої перспективи поведінки (Foltz, 2015).

Безперечно, рівень заробітної плати має бути визначений кваліфікацією та досягненнями посадовця. Наприклад, оплата праці в Сполученому Королівстві Велика Британія залежить від рівня відповідальності держслужбовців і результатів їхньої роботи (Podluzhna, 2018). Водночас деякі посадовці необґрунтовано отримують заробітну плату навіть у десятки разів вищу.

Кваліфікація та результати праці державного службовця є надто важливими з позиції оцінювання цих параметрів суспільством, показником своєрідної справедливості та повинні стати чи не єдиним орієнтиром у визначенні розміру заробітної плати чиновнику. Яскравим прикладом несправедливості є отримання фахівцями в приватному секторі в кілька разів вищої заробітної плати, ніж у колег державного сектору. Поки що в нашій державі орієнтиром для оплати праці є прихильність керівництва (часто – негласного, що здійснюють іноземні агенти-олігархи) до певного чиновника, який може не мати навіть необхідної кваліфікації.

Іноді заробітна плата перевищує певні суми, наприклад, мінімальну заробітну плату в сто й більше разів, без урахування результату роботи

установи, підприємства, відомства, окремого службовця, однак з урахуванням надвисоких надбавок і премій. Такі грошові статки слід називати надмірним легальним доходом. Прикладом таких надмірних легальних доходів можна вважати призначення виплат членам наглядових рад низки державних підприємств і керівникам окремих структур. Це призводить до соціального напруження в суспільстві, насамперед, коли бракує коштів, наприклад, на елементарні засоби захисту для лікарів під час пандемії коронавірусу. У разі умовно надмірного легального доходу можна спостерігати протилежний ефект – отримувачі таких коштів будуть робити будь-що, аби догодити тим, хто призначає їх на посаду, інколи зі шкодою для суспільства. Також це не виключає вчинення ними корупційних проступків. Це засвідчують дані онлайн опитування TNS On-line Track, які засвідчують, що підвищення зарплат держслужбовців не позначиться на ситуації з корупцією, вважають 70 % респондентів. Ще 23 % опитаних обстоюють позицію, що зарплати держслужбовцям потрібно підвищити, проте це не може цілком розв'язати проблему корупції, лише 5 % вважають підвищення зарплат державним службовцям ефективним методом протидії корупції.

Попри те, що в розвинутих державах чиновники вищих рангів – міністри та їхні заступники – отримують вищу заробітну плату, ніж українські урядовці (найвища заробітна плата в міністрів в Об'єднаному Королівстві Велика Британія – \$15 688 на місяць, Канаді – \$14 200, найнижча – в Боснії та Герцеговині – \$3746, Чорногорії – \$2575), є інформація про вчинення ними корупційних діянь.

Розглянемо приклади засудження за корупцію міністрів урядів різних держав світу. Суд у Хорватії 2019 року виніс вирок у справі колишнього прем'єр-міністра держави Іво Санадера. Його засуджено до шести років позбавлення волі за отримання 10 млн євро в обмін на надання угорській нафтовій компанії «MOL» пакета акцій хорватської енергетичної компанії «INA» ("Ekspremiera Khorvatii", 2019).

Колішній міністр фінансів Румунії та радник нового прем'єр-міністра Біоріке Денчиле – Даріус Валков 2018-го був засуджений до восьми років позбавлення волі ("Vorotba proty bortsiv", 2019). Суд Бангкока 2017 року визнав таїландську експрем'єрку Чинават винною в розтраті державних коштів і корупції із завданням збитків державі на суму, еквівалентну 6,8 млрд євро, шляхом видавання субсидій на рисівництво та засудив її до п'яти років ув'язнення. Колишній прем'єр Таїланду 98-річний Тінсуланон 2019 року перед смертю висловив намір пожертвувати свої гроші й активи на надання допомоги бідним. Загальна сума статків покійного становила мільйони доларів ("Kolyshnii premier-ministr", 2019). Значна сума, яку

зібрав прем'єр-міністр, засвідчує, що відповідні посади сприяють збагаченню чиновників, які їх обіймають. Конституційний суд Південної Кореї 2017 року одногосним рішенням позбавив тодішнього президента держави Пак Кин Хе посади. Процедуру імпічменту 2016 року ініціював парламент Південної Кореї. Президента визнали винною в корупції, зловживанні владою та незаконному впливі на комерційні компанії ("U Pivdennii Korei", 2018).

Наприкінці 2018 року Антикорупційний суд Ісламабада виніс обвинувальний вирок колишньому прем'єр-міністру Пакистану Навазу Шарифу, який тричі обіймав посаду прем'єра та був звинувачений у корупції. Йому призначено покарання у виді семи років ув'язнення та штрафу в розмірі \$25 млн ("Eks-premera Pakystanu", 2018).

Не минули й Україну спроби перших осіб держави збагатитися коштом українських громадян. Генеральна прокуратура України 1998 року порушила кримінальну справу проти Прем'єр-міністра України 1996–1997 років П. Лазаренка за розкрадання державного майна в особливо великих розмірах. Згодом суд Швейцарії засудив його до ув'язнення за відмивання грошей у швейцарських банках. За тиждень до того він виїхав з України та перебував в ув'язненні в США (Busol, 2015).

Наукова новизна

Наукова новизна статті полягає в тому, що вперше в Україні запроваджено в науковий обіг поняття «умовно надмірний легальний дохід», який є одним із чинників посилення корупційних ризиків. Феномен, який розглянуто в статті, названо «корупція надмірності», що виникає в разі умовно надмірного легального доходу чиновників.

Висновки

Вважаємо, що саме можливість отримати «умовно надмірний дохід» призводить до стрімкого посилення корупційних ризиків. Слово «надмірний» тлумачать так: 1) який перевищує міру, норму чого-небудь; 2) який перевищує звичайний ступінь виявлення чого-небудь; 3) який значно перевищує потребу в чому-небудь. 4) значний щодо розміру, величини, кількості тощо ("Slovník ukraïnskoï movy", 1974). Слід урахувати семантичне значення слова, а також те, що міра може бути умовною, а «значний розмір» для кожного свій, тому його не можна чітко визначити.

REFERENCES

- 40 tysiach dlia deputata - nedostatno: Rozumkov khoche zbilshennia zarplat [40 thousand for the deputy is not enough: Rozumkov wants an increase in salaries]. (2019). (n.d.). *www.segodnya.ua*. Retrieved from <https://www.segodnya.ua/ua/politics/40-tysyach-dlya-deputata-nedostatnochno-razumkov-hochet-uvelicheniya-zarplat-1362670.html> [in Ukrainian].
- Akerlof, G., & Yellen, J. (1990). The Fair Wage Hypothesis and Unemployment. *Quarterly Journal of Economics*, 105(2), 255-283.
- Armantier, O., & Boly, A. (2011). A Controlled Field Experiment on Corruption. *European Economic Review*, 55, 1072-1082.
- Becker, G. (1968). Crime and Punishment: An Economic Approach. *Journal of Political*, 2(76). Retrieved from <https://www.nber.org/chapters/c3625.pdf>.
- Borotba proty bortsiv z koruptsiieiu, abo za yakymy zakonamy zhyve Rumuniia [Fighting anti-corruption fighters, or what laws Romania lives by]. (2019). (n.d.). *www.uifuture.org*. Retrieved from <https://www.uifuture.org/publications/news/24645-keveshi/zvilnennia> [in Ukrainian].
- Busol, O.Yu. (2015). Protydiia koruptsiinii zlochynnosti v Ukraini u konteksti suchasnoi antykoruptsiinoi stratehii [Combating corruption crime in Ukraine in the context of modern anti-corruption strategy]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Cherniavskiy, S., & Vozniuk, A. (2019). Zarubizhnyi dosvid pravovoi protydii nezakonnomu zbahachenniu [Foreign experience of legal counteraction to illicit enrichment]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Legal Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 1(17), 79-89. Retrieved from <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/15101>. doi: <https://doi.org/10.33270/04191701.79> [in Ukrainian].
- Ekspremera Khorvatii zasudyly do shesty rokiv tiurmy za koruptsiuu [The Croatian prime minister has been sentenced to six years in prison for corruption]. (2019). (n.d.). *tsn.ua*. Retrieved from <https://tsn.ua/svit/eksprem-yera-horvatiyi-zasadili-do-shesti-rokiv-tyurmi-za-korupciyu-1467615.html> [in Ukrainian].
- Eks-premera Pakystanu zasudyly do semy rokiv viaznytsi za koruptsiuu [Pakistan's former prime minister has been sentenced to seven years in prison for corruption]. (2018). (n.d.). *ua.112.ua*. Retrieved from <https://ua.112.ua/svit/eks-premera-pakystanu-zasudyly-do-semy-rokiv-viaznytsi-za-koruptsiuu-474782.html> [in Ukrainian].
- Ferraz, C., & Finan, F. (2009). Motivating Politicians: The Impacts of Monetary Incentives on Quality and Performance. *NBER Working Paper*, 14906.
- Foltz, J. (2015). Do higher salaries lower petty corruption? A policy experiment on west africa's highways. Retrieved from http://cega.berkeley.edu/assets/miscellaneous_files/118_-_Opoku-Agyemang_Ghana_Police_Corruption_paper_revised_v3.pdf.

- Gründler, K., & Potrafke, N. (2019). Corruption and economic growth: New empirical evidence. *European Journal of Political Economy*, 60, 101810. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2019.08.001>.
- Hawthorne, O.E., & Magu, S. (2018). *Corruption scandals and their global impacts*. By Omar E. Hawthorne, Stephen Magu. (Ed.). Routledge. doi: <https://doi.org/10.4324/9781315142722>.
- Kolyshnii premier-ministr Tailandu zapoviv vsi svoi zaoshchadzhenia bidniakam svoiei krainy [The former prime minister of Thailand bequeathed all his savings to the poor of his country]. (2019). (n.d.). *dt.ua*. Retrieved from https://dt.ua/WORLD/kolishnyi-prem-ier-ministr-tayilandu-zapoviv-vsi-svoyi-zaoschadzheniya-bidnyakam-svoyeyi-krayini-312605_.html [in Ukrainian].
- Köszegi, B., & Rabin, M. (2006). A Model of Reference Dependent Preferences. *Quarterly Journal of Economics*, 121, 1133-1165.
- Lavruk, I.H., Todoriuk, S.I., & Kyfiak, V.I. (2019). Nerivnist dokhodiv naselennia v Ukraini [Income inequality in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid, Investments: practice and experience*, 11, 40-44. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2019/9.pdf. doi: 10.32702/23066814.2019.11.40 [in Ukrainian].
- Li Kuan, Yu. (2005). *Singapurskaia istoriia. Iz "tretego mira" - v pervyy [Singapore story. From the "third world" - to the first]*. Moscow: MGIMO (U) MID Rossii [in Russian].
- Lohaus, M. (2019). *Towards a Global Consensus Against Corruption: International Agreements as Products of Diffusion and Signals of Commitment*. Routledge. doi:10.4324/9780429492235.
- Podluzhna, N.O. (2018). Transformatsiia orhanizatsii oplaty pratsi personalu orhaniv mistsevoho samovriaduvannia Ukrainy na osnovi adaptatsii dosvidu rozvinenykh krain svitu [Transformation of the organization of remuneration of the personnel of local governments of Ukraine on the basis of adaptation of experience of the developed countries of the world]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia, Economics and organization of management*, 4(32), 75-85. doi: 10.31558/2307-2318.2018.4.8 [in Ukrainian].
- Shostko, O.Yu. (2018). Stan i tendentsii vyavleniia kryminalnykh koruptsiinykh pravoporushen v Ukraini [Status and trends in detecting criminal corruption offenses in Ukraine]. *Problemy zakonnosti, Problems of legality*, 171, 176. doi: 10.21564/2414-990x.141.133428 [in Ukrainian].
- Skoryk, M.O. (2019). Teoretychni aspekty instytutu koruptsii v Ukraini [Theoretical aspects of the institute of corruption in Ukraine]. *Efektivna ekonomika, Efficient economy*, 4. Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2019/51.pdf. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.4.49 [in Ukrainian].
- Slovnnyk ukrainskoi movy: akademichnyi tlumachnyi slovnyk (1970-1980) [Dictionary of the Ukrainian Language: Academic Explanatory Dictionary (1970-1980)]*. (1974). (Vols. 1-11) [in Ukrainian].
- U Pivdennii Korei sud posadyv eks-prezydenta na 24 roky do viaznytsi [In South Korea, a court sentenced a former president to 24 years in prison]. (2018). (n.d.). *dt.ua*. Retrieved from https://dt.ua/WORLD/u-pivdenniy-koreyi-sud-posadiv-eks-prezidenta-na-24-roki-do-v-yaznyci-274435_.html [in Ukrainian].
- Van Rijckeghem, C., & Weder, B. (2001). Bureaucratic Corruption and The Rate of Temptation: Do Wages in the Civil Service Affect Corruption, and by how Much? *Journal of Development Economics*, 65(2), 307-331.
- Van Veldhuizen, R. (2013). The Influence of Wages on Public Officials corruptibility: A laboratory investigation. *Journal of Economic Psychology*, 39, 341-356.
- Volianska, O.V. (2013). Osnovni pidkhody do otsiniuvannia vplyvu zarobitnoi platy na efektyvnist povedinky derzhavnykh sluzhbovtziv: sotsiologichnyi analiz [Basic approaches to assessing the impact of wages on the effectiveness of behavior of civil servants: a sociological analysis]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho", Bulletin of the National University "Yaroslav the Wise Law Academy of Ukraine"*, 5(19), 255 [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 40 тисяч для депутата – недостатньо: Розумков хоче збільшення зарплат. 2019. URL: <https://www.segodnya.ua/ua/politics/40-tysyach-dlya-deputata-nedostatochno-razumkov-hochet-uvelicheniya-zarplat-1362670.html>.
- Akerloff G., Yellen J. The Fair Wage Hypothesis and Unemployment. *Quarterly Journal of Economics*. 1990. No. 105 (2). P. 255–283.
- Armantier O., Boly A. A Controlled Field Experiment on Corruption. *European Economic Review*. 2011. No. 55. P. 1072–1082.
- Becker G. Crime and Punishment: An Economic Approach. *Journal of Political*. 1968. No. 2. Vol. 76. URL: <https://www.nber.org/chapters/c3625.pdf>.
- Борьба проти борців з корупцією, або за якими законами живе Румунія. 2019. URL: <https://www.uifuture.org/publications/news/24645-keveshi/zvihnennia>.
- Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у контексті сучасної антикорупційної стратегії : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2015. С. 182.
- Чернявський С., Вознюк А. Зарубіжний досвід правової протидії незаконному збагаченню. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 1 (17). С. 79–89. URL: <http://elar.naiua.kiev.ua/jspui/handle/123456789/15101>. doi: <https://doi.org/10.33270/04191701.79>.
- Експрем'єра Хорватії засудили до шести років тюрми за корупцію. 2019. URL: <https://tsn.ua/svit/eksprem-iera-horvatiyi-zasudili-do-shesti-rokiv-tyurmi-za-korupciyu-1467615.html>.
- Екс-прем'єра Пакистану засудили до семи років в'язниці за корупцію. 2018. URL: <https://ua.112.ua/svit/eks-premera-pakystanu-zasudyly-do-semy-rokiv-viaznytsi-za-koruptsiuu-474782.html>.

- Ferraz C., Finan F. Motivating Politicians: The Impacts of Monetary Incentives on Quality and Performance. *NBER Working Paper*. 2009. No. 14906.
- Foltz J. Do higher salaries lower petty corruption? A policy experiment on west africa's highways. 2015. May 13. URL: http://cega.berkeley.edu/assets/miscellaneous_files/118_-_Opoku-Agyemang_Ghana_Police_Corruption_paper_revised_v3.pdf.
- Gründler K., Potrafke N. Corruption and economic growth: New empirical evidence. *European Journal of Political Economy*. 2019. Vol. 60. Art. 101810. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2019.08.001>.
- Hawthorne O. E., Magu, S. Corruption scandals and their global impacts / ByOmar E. Hawthorne, Stephen Magu (Ed.). Routledge, 2018. 274 p. doi: <https://doi.org/10.4324/9781315142722>.
- Колишній прем'єр-міністр Таїланду заповів всі свої заощадження біднякам своєї країни. 2019. URL: https://dt.ua/WORLD/kolishniy-prem-yer-ministr-tayilandu-zapoviv-vsi-svoyi-zaoschadzhennya-bidnyakam-svoyeyi-krayini-312605_.html.
- Kószegi B., Rabin M. A Model of Reference Dependent Preferences. *Quarterly Journal of Economics*. 2006. No. 121. P. 1133–1165.
- Лаврук І. Г., Тодорюк С. І., Кифяк В. І. Нерівність доходів населення в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 11. С. 40–44. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2019/9.pdf. doi: 10.32702/23066814.2019.11.40.
- Ли Куан Ю. Сингапурская история. Из «третьего мира» – в первый. М. : МГИМО (У) МИД России, 2005. 439 с.
- Lohaus M. Towards a Global Consensus Against Corruption: International Agreements as Products of Diffusion and Signals of Commitment. Routledge, 2019. 196 p. doi: 10.4324/9780429492235.
- Подлужна Н. О. Трансформація організації оплати праці персоналу органів місцевого самоврядування України на основі адаптації досвіду розвинених країн світу. *Економіка і організація управління*. 2018. № 4 (32). С. 75–85. doi: 10.31558/2307-2318.2018.4.8.
- Шостко О. Ю. Стан і тенденції виявлення кримінальних корупційних правопорушень в Україні. *Проблеми законності*. 2018. Вип. 171. С. 176. doi: 10.21564/2414-990x.141.133428.
- Скорик М. О. Теоретичні аспекти інституту корупції в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2019/51.pdf. doi: 10.32702/2307-2105-2019.4.49
- Словник української мови: академічний тлумачний словник (1970–1980) : в 11 т. 1974. Т. 5. С. 73.
- У Південній Кореї суд посадив экс-президента на 24 роки до в'язниці. 2018. URL: https://dt.ua/WORLD/u-pivdenniy-koreyi-sud-posadiv-eks-prezidenta-na-24-roki-do-v-yaznici-274435_.html.
- Van Rijckeghem C., Weder B. Bureaucratic Corruption and The Rate of Temptation: Do Wages in the Civil Service Affect Corruption, and by how Much? *Journal of Development Economics*. 2001. No. 65 (2). P. 307–331.
- Van Veldhuizen R. The Influence of Wages on Public Officials' corruptibility: A laboratory investigation. *Journal of Economic Psychology*. 2013. No. 39. P. 341–356.
- Волянська О. В. Основні підходи до оцінювання впливу заробітної плати на ефективність поведінки державних службовців: соціологічний аналіз. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2013. № 5 (19). С. 255.

Стаття надійшла до редколегії 31.03.2020

Busol O. – Doctor of Law, Senior Research Fellow, Chief Research Fellow of the Department of Interagency Scientific and Research Center on Problems of Combating Organized Crime under the National Security and Defense Council of Ukraine, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4713-4546>;

Hutsaliuk M. – Ph.D. in Law, Senior Research Fellow, Associate Professor, Chief Research Fellow of the Department of Interagency Scientific and Research Center on Problems of Combating Organized Crime under the National Security and Defense Council of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4496-5173>

The Phenomenon of «Corruption of Redundancy» and Conditionally Excessive Sustainable Income as a Factor in Increasing Corruption Risks

The **purpose** of the article is to introduce a hypothesis about the existence of such a phenomenon as «corruption of redundancy», which causes increase in corruption risks and is observed with conditionally excessive legal income of public servants. In order to achieve this goal, the article fulfilled the following **tasks**: it refuted the thesis that the increase in salaries of civil servants was one of the unconditional factors for reducing the level of corruption. It has been proven that controlling a person to not have such temptations is actually not a measure to deter corruption. It is emphasized in the article that, with a large amount of wages, there are usually great opportunities for enrichment through the commission of corruption offenses. It is substantiated that the opportunity to receive «conditionally excessive income» leads to an increase in corruption risks. It is emphasized that the level of salary should be determined by the qualifications and achievements of the official. The article analyzed the government's approach to combating corruption

*in the Republic of Singapore, which was to reduce and eliminate the incentive to take corrupt actions. The experience of this republic proves that officials should receive the amount of wages that is needed only to attract and retain in the state system employees with the necessary talents and abilities. Despite the fact that in the developed countries, higher-ranking officials receive higher salaries than Ukrainian officials, nevertheless in all states they have many cases of corruption. The article gives the examples of imprisonment on corruption charges of ministers of different countries. It is concluded that the phenomenon of corruption of redundancy is observed at conditionally excessive legal income of officials. The **methodological basis** of the work is the dialectical approach to the analysis of the remuneration system of civil servants in Ukraine and in the world. There were used the following methods of formal logic: analysis, synthesis, induction, deduction, analogy, abstraction, as well as such methods as system-structural and prediction. **The scientific novelty** of the article is that for the first time in Ukraine it is substantiated that excess wages (conditionally excessive legal income) are the cause of increased corruption risks. The authors introduce into the scientific circulation the concept of «Conditionally excessive sustainable income», which is one of the factors of increasing corruption risks. The phenomenon referred to in the article was named by the authors as «Corruption of redundancy», which is observed in the case of conditionally excessive legal income of public servants. The **conclusions** refute the argument that insufficient wages lead to corruption. It has been proven that the possibility of earning «conditionally excessive income» leads to an increase in corruption risks.*

Keywords: corruption of redundancy; conditionally excessive sustainable income; wages; income; phenomenon; corruption risks; financial support.